

ارزیابی درونی گروه آموزشی اندودانتیکس دانشکده دندان پزشکی دانشگاه علوم پزشکی تهران

محمد ضرباییان^۱، فرشته فرزبان پور^{۲*}، حسن رزمی^۳، محمدرضا شریفیان^۴، صدیقه خدمت^۵،
محمدسعید شیخ رضایی^۶، کاظم آشفته^۷، علویه وحید^۸

۱. دکترای تخصصی اندودانتیکس، دانشیار، گروه آموزشی اندودانتیکس، دانشکده دندان پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی تهران، ایران
۲. دکترای تخصصی مدیریت خدمات بهداشتی درمانی، استادیار، گروه آموزشی علوم مدیریت و اقتصاد بهداشت، دانشکده بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی تهران، ایران
۳. دکترای تخصصی اندودانتیکس، دانشیار، گروه آموزشی اندودانتیکس، دانشکده دندان پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی تهران، ایران
۴. دکترای تخصصی اندودانتیکس، استادیار، گروه آموزشی اندودانتیکس، دانشکده دندان پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی تهران، ایران
۵. دکترای تخصصی اندودانتیکس، دانشیار، گروه آموزشی اندودانتیکس، دانشکده دندان پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی تهران، ایران
۶. دکترای تخصصی اندودانتیکس، دانشیار، گروه آموزشی اندودانتیکس، دانشکده دندان پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی تهران، ایران
۷. دکترای تخصصی اندودانتیکس، دانشیار، گروه آموزشی اندودانتیکس، دانشکده دندان پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی تهران، ایران
۸. دکترای تخصصی اندودانتیکس، دانشیار، گروه آموزشی اندودانتیکس، دانشکده دندان پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی تهران، ایران

• دریافت مقاله: ۸۶/۱۰/۲۴ • پذیرش مقاله: ۸۷/۷/۲۴

زمینه و هدف: ارزیابی درونی فرآیندی است که با گردآوری اطلاعات و قضاوت برای پیشرفت فعالیت‌های آموزشی سرو کار دارد. توجه به برخی از اصول مربوط به اندازه‌گیری آموزشی و گردآوری اطلاعات باعث می‌شود که بتوان فرآیند یاد شده را بهتر درک کرد. در این مطالعه به ارزیابی درونی گروه آموزشی اندودانتیکس دانشکده دندان پزشکی دانشگاه علوم پزشکی تهران که آموزش و تربیت دانشجویان در دوره‌های دکترا و دوره‌های تخصصی را عهده‌دار است، پرداخته شده.

روش کار: این بررسی توصیفی با الگوی ارزیابی درونی در ده گام و با نه حوزه شامل مدیریت و سازماندهی، هیأت علمی، فراگیران، نیروی انسانی و پشتیبانی، فضاهای آموزشی، پژوهشی و ...، تجهیزات آموزشی، پژوهشی و ... دوره‌ها، برنامه‌های آموزشی، فرآیند تدریس و یادگیری، بیماران و رضایت‌مندی دانش‌آموختگان انجام شده است. داده‌ها با استفاده از مشاهده، مصاحبه، پرسشنامه و چک لیست جمع‌آوری گردید.

یافته‌ها: نتایج بدست آمده بر اساس تعریف وضعیت مطلوب، عمدتاً به صورت کیفی و در مواردی نیز به صورت کمی می‌باشد. میانگین کل نتایج ارزیابی درونی گروه آموزشی اندودانتیکس دانشکده دندان پزشکی در کل نه حوزه ۷۳/۷ درصد یعنی نسبتاً مطلوب بود در خصوص موارد کمی میانگین نتایج به دست آمده در حوزه‌هایی مثل هیأت علمی و فراگیران، مطلوب (به ترتیب ۱۰۰ و ۷۷/۸ درصد) و فضاها و تجهیزات آموزشی (هر دو مورد، ۴۶ درصد)، نامطلوب ارزیابی شد.

نتیجه‌گیری: با توجه به نتایج، فضاها و تجهیزات آموزشی که به عنوان ضعیف‌ترین حوزه‌ها شناسایی شدند نیاز به توجه و رسیدگی جدی دارند

کلید واژه‌ها: ارزیابی درونی، گروه آموزشی، اندودانتیکس، دانشکده دندان پزشکی

* نویسنده مسؤول: گروه آموزشی علوم مدیریت و اقتصاد بهداشت دانشکده بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی تهران، ایران

مقدمه

ارزشیابی آموزشی فعالیتی رسمی است که برای تعیین کیفیت اثربخشی و یا ارزش یک برنامه، فرآیند، هدف یا برنامه درسی به اجرا در می‌آید (۱). ارزیابی درونی، فرآیندی است که با گردآوری اطلاعات و قضاوت برای پیشرفت فعالیت‌های آموزشی سرو کار دارد. توجه به برخی از اصول مربوط به اندازه‌گیری آموزشی و گردآوری اطلاعات باعث می‌شود که بتوان فرآیند یاد شده را بهتر درک کرد (۲، ۳). در طی ۳۰ سال گذشته نظریه پردازان، الگوهای زیادی در زمینه ارزیابی عرضه کرده‌اند. به گفته ورتن (Worthen) و سندرز (Sanders)، در طول دو دهه اخیر بیشتر از ۵۰ الگوی مختلف ارزشیابی به‌وجود آمده است (۴). از میان الگوهای ارزشیابی، الگوی ارزیابی مبتنی بر ملاک‌های درونی به‌عنوان تنها الگویی که می‌تواند اعتبار علمی، آموزشی، بهداشتی و درمانی گروه‌های آموزشی را مورد قضاوت قرار دهد، شناخته شده است. این الگوی کاربردی به‌صورت طرحی در سال ۱۳۷۴ در چهار گروه آموزش پزشکی در دبیرخانه شورای نظارت و گسترش آموزش پزشکی وزارت بهداشت و درمان و آموزش پزشکی با موفقیت اجرا گردید (۵). رویکرد ارزیابی درونی از آن جهت مورد اهمیت و استقبال جامعه دانشگاهی قرار گرفته و تقریباً در سطح کلیه دانشگاه‌های کشور گسترش یافته که توانسته است مبنای علمی، مناسب، دقیق، به موقع و معتبر برای قضاوت در خصوص کیفیت نظام تصمیم‌گیری و برنامه‌ریزی برای بهبود توسعه و ارتقاء آن را فراهم آورد.

ارزیابی درونی زمانی واجد بیشترین تأثیر و ارزش خواهد بود و به تحقق موارد مذکور منجر می‌شود که بتواند نیازهای اطلاعاتی مخاطبان و کلیه افراد ذی‌نفع، مرتبط و علاقمند خود را به بهترین نحو ممکن برآورده نماید، ضمن این‌که مدون و مستند سازی فعالیت‌های ارزشیابی درونی باعث انتقال یافته‌ها و دستاوردهای ارزشیابی به سایر افراد متأثر از نتایج آن می‌گردد (۶). گروه آموزشی اندودانتیکس دانشکده دندان پزشکی دانشگاه علوم پزشکی تهران یکی از مهم‌ترین گروه‌های آموزشی،

پژوهشی و بهداشتی درمانی دانشگاه است. اندودانتیکس شاخه‌ای از علم دندان پزشکی است که با مرفولوژی، فیزیولوژی و پاتولوژی پالپ دندان و همچنین انساج اطراف دندان سرو کار دارد که شامل پیشگیری، تشخیص و درمان بیماری‌های پالپ و پری‌اپیکال به‌منظور نگهداری دندان می‌باشد. هدف و رسالت گروه آموزشی اندودانتیکس، آموزش و تربیت دانشجویان در دوره‌های دکترا و دوره‌های تخصصی به‌منظور توانایی کامل در امر تشخیص و درمان بیماران نیازمند این نوع درمان می‌باشد. به‌طوری‌که دستیاران بعد از فراگرفتن این علم قادر به ارائه خدمات درمانی و پیشگیری از بیماری‌ها با کیفیت مطلوب باشند (۷).

در عصر حاضر سرعت و پیوستگی تحولات در دانش دندان پزشکی به‌نحوی است که ضرورت بازبینی مستمر برنامه‌های آموزشی جهت انتظارات جدید نظام آموزشی باید مورد توجه مسئولین قرار گیرد. ارزشیابی مناسب و پژوهش در آموزش، ابزارهای علمی جهت حرکت همگام با این تحولات به منظور ارتقای کیفیت در آموزش، بهداشت و درمان محسوب می‌گردند. بدین منظور آموزش اعضای هیأت علمی و جلب مشارکت ایشان و ارزیابی درونی گروه‌های آموزشی و رفع نارسایی‌ها و نزدیک نمودن اجزاء و ابزارهای آموزشی به شاخص‌های استاندارد، رمز موفقیت و تحقق ارتقاء کیفیت در این دانشگاه است. از این نظر دانشکده دندان پزشکی به پیشنهاد مرکز مطالعات و توسعه آموزش دانشگاه علوم پزشکی تهران در سال ۱۳۸۰ بر آن شد با انجام طرح ارزیابی درونی در گروه آموزشی اندودانتیکس از وضعیت و توانمندی‌های موجود خود آگاهی یافته و نقاط قوت و ضعف خود را نمایان کند تا در جهت رفع این نواقص قدم بردارد.

روش کار

در این بررسی توصیفی بر اساس الگوی ارزشیابی درونی اقداماتی به شرح زیر صورت گرفت.

۱. بیان عوامل و اجزای تشکیل دهنده نظام مورد ارزشیابی

پژوهش را دقیقاً مشخص کرده است و بر اساس آن نسبت به تهیه ابزار اقدام شده است. سپس برای تعیین روایی ظاهری ابزار گردآوری اطلاعات پرسشنامه‌ها مورد بازبینی صاحب‌نظران قرار گرفت و نسبت به رفع سؤالات مستقیم و نامشخص اقدام شد (۸). در مورد پایایی ابزار گردآوری اطلاعات، پس از تهیه فرم‌های پرسشنامه بر اساس مطالب تنظیم شده، از طریق اجرای مقدماتی پرسشنامه در یک گروه ۱۵ نقری و مصاحبه با اعضای هیأت علمی در گروه آموزشی مذکور ابهاماتی که در برخی سؤالات پرسشنامه بود شناسایی و برطرف گردید. سرانجام نسبت به تهیه ابزار نهایی گردآوری داده‌ها اقدام شد. برای تعیین ضریب هر یک از دسته ملاک‌های نه گانه که تحت عنوان ملاک‌ها از آنها یاد می‌شود. با استفاده از فرم نظرسنجی و از طریق مصاحبه و تکنیک دلفی از اعضای هیأت علمی گروه اندودانتیکس نظرخواهی شد و اهمیت هر یک از ملاک‌ها از آنان سؤال شد. نتایج به دست آمده نشان داد که هر ۱۱ نفر عضو هیأت علمی گروه اندودانتیکس ضریب (اهمیت) هر یک از ملاک‌ها را با وزن مساوی یعنی یک تعیین کردند.

بعد از تعیین عوامل مورد ارزیابی و منابع گردآوری اطلاعات مربوطه، ملاک‌های هر عامل نیز مشخص شدند. به عنوان مثال یکی از عوامل مورد ارزیابی در پژوهش حاضر «مدیریت و سازماندهی گروه» و یکی از ملاک‌های مربوط به این عامل، ملاک «مدیر گروه» می‌باشد. برای هر کدام از این ملاک‌ها نشانگر ساخته شد. برای انجام این کار: الف) ویژگی‌های وضع مطلوب توصیف شد؛ ب) نشانگر وضع مطلوب از روی آن ساخته شد؛ ج) برای قضاوت در مورد تحقق یافتن هدف‌ها، وضع موجود مربوط به ملاک با نشانگر وضع مطلوب مقایسه گردید.

جهت تجزیه و تحلیل به سؤالات چند گزینه‌ای لیکرت از خیلی زیاد تا خیلی کم به ترتیب، نمرات یک تا پنج اختصاص یافت و میزان مطلوبیت بر اساس درصد نمره شاخص مربوطه تعیین گردیده است. به منظور قضاوت در خصوص مؤلفه‌ها و

۲. تعیین استانداردها برای هر یک از اجزاء
 ۳. گردآوری داده‌های مورد نیاز درباره عوامل و اجزاء
 ۴. تعیین اهمیت هر یک از عوامل و اجزاء نظام مورد ارزیابی

۵. تحلیل داده‌های گردآوری شده و گزارش آنها
 ۶. قضاوت درباره نقاط قوت و ضعف نظام آموزشی
 جامعه پژوهش، گروه آموزشی اندو شامل مدیر گروه و زیر جامعه‌های آن که شامل اعضای هیأت علمی، دانشجویان، دستیاران، دانش‌آموخته‌گان و نیروی انسانی و پشتیبانی بود که به طور کامل در این بررسی شرکت داشتند. ارزیابی درونی در این گروه در نه حوزه شامل مدیریت و سازماندهی، هیأت علمی، فراگیران، نیروی انسانی و پشتیبانی، فضاهای آموزشی، پژوهشی، بهداشتی و درمانی، تجهیزات آموزشی، پژوهشی، آزمایشگاهی و تشخیصی، دوره‌ها و برنامه‌های آموزشی، پژوهشی، بهداشتی و درمانی، فرآیند تدریس و یادگیری، سنجش و ارزشیابی؛ رضایت‌مندی دانش‌آموخته‌گان و بیماران، اجرا گردید.

داده‌ها به وسیله مصاحبه، مشاهده، دو چک‌لیست و هفت پرسش‌نامه گردآوری گردید. مشاهده و مصاحبه و پر نمودن چک‌لیست‌ها برای فضاهای آموزشی، پژوهشی، بهداشتی و درمانی واحدهای دندان‌پزشکی و تجهیزات آموزشی، پژوهشی، آزمایشگاهی و تشخیصی بود. پرسشنامه اول به منظور نظرخواهی از مدیر گروه و اعضای هیأت علمی گروه آموزشی اندو برای تعیین ضرایب عوامل مورد نظر بکار رفته است. این پرسشنامه حاوی نه حوزه می‌باشد. پرسشنامه دیگر برای نظرسنجی از هفت حوزه بکار رفته است که گزینه‌های آن با مقیاس لیکرت می‌باشد. در جدول یک ابزارها، عوامل و منابع اندازه‌گیری به طور خلاصه نشان داده شده است.

در تهیه ابزارهای گردآوری اطلاعات سعی شده است که تعیین متغیرهای مورد مطالعه در راستای اهداف و سؤالات پژوهش باشد. بدین منظور قبل از تهیه ابزار گردآوری اطلاعات جدولی تهیه گردید که این جدول متغیرهای هر یک از سؤالات

عوامل مورد ارزیابی، سطح مطلوبیت هر شاخص بر اساس در صد نمره به ترتیب زیر طبقه‌بندی گردید:

مطلوب، بالاتر از ۷۵ درصد

نسبتاً مطلوب، ۷۵-۵۰ درصد

نامطلوب، کمتر از ۵۰ درصد

داده‌ها با استفاده از نرم افزار آماری SPSS. V. 10 و آمار توصیفی مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. نتایج ارزیابی

کادر ۱: ابزارهای اندازه‌گیری عوامل مورد ارزیابی و منابع گردآوری داده‌ها

ردیف	ابزار	عامل یا عوامل مورد ارزیابی	منبع گردآوری داده‌ها
۱	پرسشنامه مدیران گروه (۲۹ سؤال) (n=۶)	مدیر گروه مدیریت و سازماندهی گروه امکانات و تجهیزات آموزشی، پژوهشی	مدیران (گروه، آموزشی، پژوهشی، کتابخانه، سمعی و بصری)
۲	پرسشنامه هیأت علمی (۲۰۰ سؤال) (n=۱۱)	هیأت علمی مدیریت و سازماندهی گروه پژوهش دوره‌های آموزشی مورد اجرا فرآیند تدریس-یادگیری امکانات و تجهیزات آموزشی، پژوهشی	اعضای هیأت علمی
۳	پرسشنامه سنجش هدف‌های گروه (۱۷ سؤال)	- رسالت و اهداف گروه	اعضای هیأت علمی
۴	پرسشنامه دانشجویان و دستیاران (دانشجویان ۱۶ سؤال) (n=۷۲) (دستیاران ۶۷ سؤال) (n=۹)	- دانشجویان و دستیاران - مدیریت و سازماندهی گروه - هیأت علمی - دوره‌های آموزشی مورد اجرا - امکانات و تجهیزات آموزشی، پژوهشی	دانشجویان
۵	پرسشنامه دانش‌آموختگان (۲۰ سؤال) (n=۳۰)	دانش‌آموختگان دوره‌های آموزشی	دانش‌آموختگان
۶	چک لیست امکانات و تجهیزات (آموزشی، پژوهشی) (n=۱۱)	امکانات و تجهیزات آموزشی، پژوهشی	مدیران و مسئولین گروه و کادر اداری
۷	چک لیست فضاهای آموزشی (n=۱۱)	فضاهای آموزشی،	مدیران و مسئولین گروه و کادر اداری
۸	بیماران (۱۶ سؤال) (n=۱۵۱)	بیماران	بیماران

یافته‌ها

نظرسنجی شد. این حوزه با ۷۷/۸ درصد در شرایط مطلوب قرار داشت.

حوزه نیروی انسانی و پشتیبانی در بخش‌های آموزشی، درمانی، پژوهشی، سمعی و بصری، کتابخانه، آزمایشگاه‌های تشخیصی، رادیولوژی و تجهیزات با میانگین امتیاز ۸۰ درصد در شرایط مطلوب و حوزه مربوط به فضاهای آموزشی، پژوهشی، بهداشتی و درمانی و تجهیزات آموزشی، پژوهشی، آزمایشگاهی و تشخیصی در هر دو مورد با امتیاز ۴۶ درصد در شرایط نامطلوب قرار داشتند.

در حوزه دوره‌ها و برنامه‌های آموزشی، پژوهشی، فرآیند تدریس و یادگیری، تقریباً تمام اعضای گروه (۹۱ درصد) در برنامه‌ریزی آموزشی گروه مشارکت داشتند. ۸۲ درصد از اعضای گروه معتقد بودند اهداف و رسالت برنامه‌های آموزشی در گروه مد نظر آنها قرار داشته است. کلیه اعضای گروه معتقد بودند که دانشجویان حضور منظمی در برنامه‌های آموزشی دارند. اکثر اعضای گروه (۹۱ درصد) معتقد بودند که تمام سرفصل‌های ستاد انقلاب فرهنگی در برنامه‌های آموزشی رعایت شده است و ۸۲ درصد آنها در تدریس دروس علوم پایه و بالینی سهمیم بودند. در مجموع این حوزه با میانگین ۹۱ درصد در شرایط مطلوب قرار داشت.

در حوزه دانش‌آموختگان، میانگین سنی دانش‌آموختگان مورد مطالعه که ورودی سال ۱۳۷۶ و دانش‌آموخته سال ۱۳۸۲ بودند، ۲۶/۳ سال و ۸۰ درصد مذکر بودند. از نظر وضعیت استخدامی، بیشتر دانش‌آموختگان (۶۶/۷ درصد) مشغول انجام خدمت طرح بودند. با توجه به رضایت‌مندی دانش‌آموختگان این حوزه با ۵۰ درصد امتیاز در شرایط نسبتاً مطلوب قرار داشت.

در حوزه بیماران، میانگین سن گیرندگان خدمات (مشتریان) ۲۴/۸ با انحراف معیار ۷/۶ سال بود. بیش از ۶۳ درصد از مراجعین به بخش عمومی و ۷۳ درصد از مراجعین به بخش‌های تخصصی، علت مراجعه خود را اعتقاد به معالجه دقیق و مؤثر ذکر کردند. پس از مقایسه یافته‌ها با ملاک‌های

از دید کمیته ارزیابی درونی، تدوین رسالت و اهداف گروه آموزشی اندو در مقطع دکترا و تخصصی از صراحت و شفافیت لازم برخوردار است و بازنگری اهداف در سه حیطه دانش، نگرش و مهارت پیشنهاد گردید. نتیجه ارزیابی درونی در گروه آموزشی اندودانتیکس در مجموع نه حوزه، کیفیت نظام آموزشی این گروه را با میانگین امتیاز ۷۳/۷ درصد نسبتاً مطلوب نشان داد.

میانگین نتایج ارزیابی درونی در حوزه مدیریت ۸۱/۸ درصد و بر اساس ویژگی‌های وضع مطلوب و تعیین نشانگرهای وضع مطلوب این حوزه از شرایط مطلوب برخوردار است. در این حوزه ۷۲ درصد اعضای گروه معتقد بودند که مدیر گروه از سوابق علمی و آموزشی قابل قبول برخوردار است؛ ۵۵ درصد نسبت به ضوابط انتخاب مدیر گروه آگاهی داشتند و ۹۰ درصد از اعضای هیأت علمی از مدیریت و سازماندهی مدیر گروه رضایت داشتند.

در حوزه هیأت علمی، میانگین (انحراف معیار) سن اعضای گروه آموزشی اندودانتیکس ۴۳/۹ (۳/۲) و سابقه تدریس ۱۴/۴ (۳/۹) سال بود. بیشتر اعضای هیأت علمی مرد و کلیه آنها، استادیار و رسمی بودند. ۸۰ درصد از اعضای هیأت علمی، فعالیت‌های پژوهشی داشتند و بیش از ۸۰ درصد آنها هدایت پایان‌نامه‌ها را در دوره‌های تخصصی عهده‌دار شده بودند. ۵۰ درصد از اعضای هیأت علمی از شرایط محیط کار راضی بودند. یکی از ویژگی‌های مهم این گروه از نظر ارائه برنامه‌های آموزش نظری و کاربردی به دانشجویان در دوره‌های دکترا و تخصصی می‌باشد. میانگین نتایج ارزیابی درونی در حوزه هیأت علمی ۱۰۰ درصد و مطلوب ارزیابی شد.

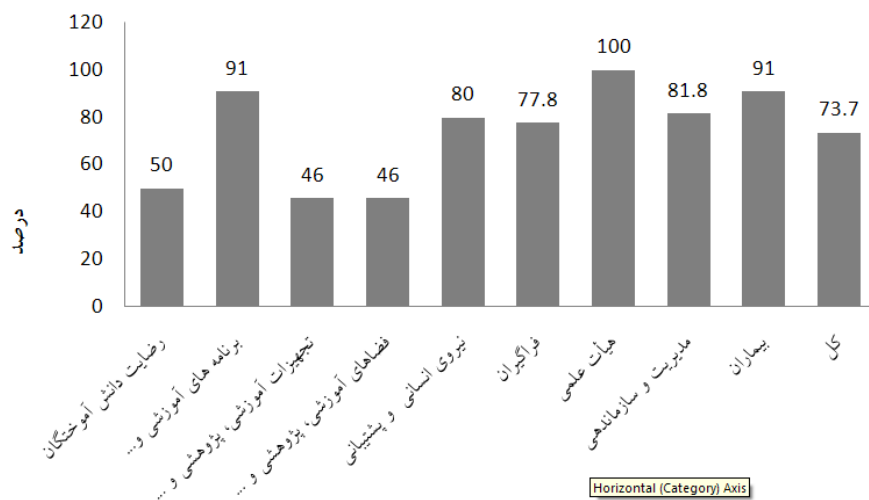
در حوزه فراگیران، از کلیه دانشجویان در دوره‌های دکترای تخصصی با در نظر گرفتن سؤال‌های پرسشنامه در خصوص مشارکت دانشجویان، ارتباط با اعضای هیأت علمی گروه، زمان مطالعه، فعالیت‌های آموزشی، پژوهشی و پروژه‌های دانشجویی

جدول ۱: نتایج ارزیابی درونی گروه آموزشی اندودانتیکس دانشکده دندان پزشکی دانشگاه علوم پزشکی تهران در سال ۱۳۸۳

عوامل مورد ارزیابی	وضعیت موجود
مدیریت و سازماندهی	مطلوب
هیات علمی	مطلوب
فراگیران	مطلوب
دانش آموزان	نسبتاً مطلوب
نیروی انسانی و پشتیبانی	مطلوب
دوره ها و برنامه های آموزشی	مطلوب
تجهیزات آموزشی، پژوهشی و آموزشی	نا مطلوب
فضاهای آموزشی پژوهشی و آموزشی	نا مطلوب
بیماران	مطلوب

مطلوبیت تعریف شده در خصوص اعتقاد گیرندگان خدمات به معالجه دقیق و مراجعه با حجم خوب به بخش، وضعیت این حوزه مطلوب ارزیابی شد (۹۳/۶ درصد).

نتایج کلی ارزیابی انجام شده در جدول و نمودار ۱ نشان داده شده است. گروه آموزشی مورد ارزیابی با در نظر گرفتن نقاط قوت و ضعف خود پیشنهاداتی برای بهبود کیفیت در امر آموزش، پژوهش، بهداشت و درمان در چهار سطح (گروه، دانشکده، دانشگاه و وزارتخانه)، ارائه نمود.

عوامل مورد ارزیابی

نمودار ۱: نتایج ارزیابی درونی گروه اندودانتیکس دانشکده دندان پزشکی دانشگاه علوم پزشکی تهران

پزشکی (۹)، پرستاری و مامایی (۱۰) و توان بخشی دانشگاه علوم پزشکی تهران (۱۱) به ترتیب با میانگین های ۷۵/۳ درصد، ۸۰/۴ درصد و ۷۷/۸ درصد از کیفیت آموزشی، پژوهشی و بهداشتی و درمانی مطلوبی برخوردارند.

اجرای ارزیابی درونی در نظام آموزشی ایران با اجرای آزمایشی طرح ارزیابی درونی در شش گروه آموزشی در دانشگاه های علوم پزشکی کشور در سال ۱۳۷۵ آغاز شد (۲). نتایج حاصل نشان داد که ارزیابی درونی در شرایط فرهنگی ایران نیز به بهبود کیفیت می انجامد (۲). بر این اساس نزدیک

بحث و نتیجه گیری

نتیجه ارزیابی درونی گروه آموزشی اندودانتیکس در مجموع با میانگین امتیاز ۷۳/۷ درصد نسبتاً مطلوب بود.

بر اساس نتایج به دست آمده عملکرد مدیر گروه، مدیریت آموزشی و اعضای هیات علمی در این گروه در راستای فرآیند توسعه ارزشیابی آموزشی می باشد. نتایج این بررسی با سایر مطالعات داخلی که نتایج نهایی ارزیابی درونی خود را به صورت مکتوب گزارش کرده اند نشان می دهد که دانشکده های

فرآیندی است که می‌توان با استفاده از استانداردها، اهداف از پیش تعیین شده یا کیفیت آموزشی از پیش تعیین شده مشخص، درباره برنامه آموزشی مورد مطالعه قضاوت کرد (۳،۱۳). پس از چنین قضاوتی است که می‌توان پیشنهاداتی در جهت رفع نارسائی‌های موجود در نظام آموزشی ارائه نمود و به برقراری یک نظام آموزشی کارآمد پرداخت (۱۲، ۱۳).

ارزیابی درونی برنامه‌های آموزشی یکی از وظایف مهم و اصلی دانشگاه‌های علوم پزشکی کشور است. میزان توانمندی‌های شغلی و کارآیی‌های دانش‌آموخته‌گان رشته‌های علوم پزشکی جهت عرضه برنامه‌های آموزشی، پژوهشی و خدمات بهداشتی درمانی به‌منظور تأمین و ارتقای سطح سلامت افراد جامعه، بستگی به میزان تحقق اهداف برنامه‌های آموزشی دارد. چنانچه برنامه‌های آموزشی به خوبی طراحی و اجرا نشده باشند می‌توانند خسارات جبران ناپذیر و آثار زیانبار اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی بر افراد، جامعه، دانش‌آموختگان و نیز مدیریت و اعتبار دانشکده و بالاخره دانشگاه داشته باشند.

سپاسگزاری

این طرح با حمایت مرکز مطالعات و توسعه آموزش علوم پزشکی دانشگاه علوم پزشکی تهران و همکاری اعضای هیأت علمی اندودانتیکس دانشکده دندان‌پزشکی دانشگاه علوم پزشکی تهران انجام گرفته است. در پایان از کارشناسان، دانشجویان و بیمارانی که در این طرح با ما همکاری داشته‌اند صمیمانه قدردانی می‌گردد

به ۳۰ گروه آموزش پزشکی داخلی در دانشگاه‌های علوم پزشکی کشور به اجرای طرح ارزیابی درونی همت گماشتند (۲). فرزبان پور و بازرگان در سال ۱۳۷۸ نشان دادند ارزیابی درونی بهترین شاخص اندازه‌گیری وضعیت موجود بیمارستان‌های دانشگاهی می‌باشد (۱۲). در سال ۱۳۸۳ پانزده گروه آموزشی علوم پایه و بالینی دانشگاه علوم پزشکی تهران نتایج ارزیابی درونی خود را مطلوب (۱۳) و در سال ۱۳۸۶ چهارده گروه دیگر نتایج ارزیابی درونی خود را بسیار مطلوب گزارش کردند (۱۴). در حال حاضر نیز ۱۸ گروه آموزشی دیگر در این دانشگاه مشغول ارزیابی درونی گروه‌های آموزشی خود هستند. صابریان و همکاران از دانشکده پرستاری و مامائی سمنان نتایج ارزیابی درونی بخش جراحی آن دانشکده را در کنگره بین المللی آموزش پزشکی سال ۲۰۰۴ که در ادینبرو انگلستان برگزار شد، مطلوب گزارش کردند (۱۵)

علیایی و همکاران از دانشکده توانبخشی میانگین نتایج ارزیابی درونی خود را با ۲/۷۷ درصد مطلوب گزارش نمودند (۱۶) بازرگان و همکاران از دانشگاه تهران و هاردن (Harden) و همکاران از دانشگاه داندی در انگلستان نگرش مثبتی به ارزیابی درونی و بهبود کیفیت در امر آموزش و پژوهش در امور بالینی دارند (۲،۱۷). فرزبان پور و همکاران از دانشکده بهداشت دانشگاه علوم پزشکی تهران میانگین نتایج ارزیابی درونی را در ۱۵ گروه آموزشی ۷۱ درصد مطلوب گزارش نمودند (۱۳). پژوهش‌ها نشان می‌دهد یکی از روش‌هایی که می‌تواند در شناسایی نقاط قوت و ضعف در یک نظام آموزشی مؤثر باشد استفاده از ارزیابی درونی است. ارزیابی درونی

References

- 1- Worthen BR, Sanders JK. Educational evaluation alternative approaches & practical guidelines. New York: Longman press; 1987: 102.
- 2- Bazargan A. Educational evaluation. Tehran: SAMT; 2005: 1-39. [In Persian]
- 3- Bazargan A. From internal evaluation to quality assurance in higher education: The case of medical education in Iran. Med Educ 2001; 1(1): 23-7.
- 4- Saif AA. Methods of educational measurement and evaluation. Tehran: Doran Publisher; 2009. [In Persian]
- 5- Bazargan A. Internal evaluation in university and application in continuous improved higher education quality.

- Research and Planning in Higher Education 1996; 3: 14-22. [In Persian]
- 6- Bazargan A, Mohammadi R. Framework and guidance for writing the report of internal evaluation at the educational department level. Tehran: 2005. 7-22. [In Persian]
- 7- Zarrabian M, Farzianpour F, Razmi H, Sharifian MR, Khedmat S, Sheykh-rezaee MS, et al. Internal evaluation of the endodontic department, School of Dentistry, Tehran University of Medical Sciences .Report 2005; 188-25. [In Persian]
- 8- Best JW, Kahn JV. Research in education. Boston: Allyn and Bacon; 2003.
- 9- Rabani A, Farzianpour F, Zamani GH, Zinaloo AA, Shajari H. Internal evaluation in Department of Pediatrics Faculty of Medicine, Tehran University of Medical Sciences. Iran J Pediatr 2006; 16(3): 301-7. [In Persian]
- 10- Parsa Yekta Z, Salmaani Barough N, Monjamed Z, Farzianpour F, Eshraghian M. Internal evaluation in Faculty of Nursing and Midwifery, Tehran University of Medical Sciences. Hayat 2006; 24-5: 71-8. [In Persian]
- 11- Sedaie M, Farzianpour F, Adel Ghahraman M, Mohammad Khani GH, Fattahi J, Sarough Farahani S, et al. Internal evaluation of Audiology Department, Faculty of Rehabilitation, Tehran University of Medical Sciences, Iran. Audiology 2007; 16(1): 1-9. [In Persian]
- 12- Farzianpour F, Bazargan A. Evaluation of Clinical Education Departments of Tehran Hospitals. The J of Faculty of Medicine 1999; 57(2): 72-8. [In Persian]
- 13- Farzianpour F, Emami AH, Eshraghian MR. An evaluation of basic and clinical sciences development project at Tehran University of Medical Sciences. Quarterly J of Research in Educational Systems 2008; 1(1): 47-68. [In Persian]
- 14- <http://www.edc.tums.ac.ir>.
- 15- Saberian M. Group's internal evaluation of Medical Surgical Nursing Department of Semnan University of Medical Sciences. Edinburgh: AMEE Congress; 2004: 23-2. [In Persian]
- 16- Olyaei GR, Hadian MR, Farzianpour F, Jalali S, Vasaghie Gharamaleki B, Abbasi E. Internal evaluation of the Physical Therapy Department, Rehabilitation Faculty, Tehran University of Medical Sciences. Modern Rehabilitation Journal 2007; 1(2-3): 19-24. [In Persian]
- 17- Harden R, Crosby J, Davis MH, Howie PW, Struthers AD. Task- based learning: The answer to integration & problem based learning in the clinical years. Med Educ 2000; 34(5): 391-7.